

denca« pri vpisu Ms 973 smo opazili red: naslovnik — dopisnik, dočim ima ta skupina v vseh drugih zapisih (Ms 722, Ms 822, Ms 876, Ms 877 in Ms 972) obratni red: dopisnik — naslovnik, kar se nam zdi bolj logično. Seveda pa je v obširnejših skupinah »tuje korespondence« še posebno težko najti iskarena avtorja, ker uporablja naša bibliografija le eno abecedno zaporedje, ali naslovnikov ali dopisnikov. Ali ne bi rešila problema enotna abeceda dopisnikov in naslovnikov, pri čemer bi imel zapis naslovnika obliko kazalke na dopisnika? Take »notranje kazalke« v samem zapisu vsebine uporablja avtor v mnogih primerih (npr. Ms 972, Ms 973). — V kazalu smo opazili pet kazalk oziroma vodilk, ki posredno kažejo ali vodijo k vpisu Ms 819: Apih J., Gaspari M., Nušič B., Tomažič J. in Trst — Ljudski oder, Teh gesel v zapisu ni, marveč so tam le v kazalkah nakazana gesla: Celovec — Mohorjeva družba, Dunaj — Vesna, Beograd — Srpsko novinarsko udruženje, Ljutomer — Učiteljsko društvo in Regent I. Edina tovrstna gesla v kazalu, ki vsa posredno vodijo k istemu zapisu, pričajo, da je avtor v tem primeru spremenil metodo obdelave, da namreč ni uporabil »notranjih kazalk« za povezavo v zapisu, ampak da je samo v tem primeru prenesel to povezavo v kazalo. Ta sprememba metode pa tudi ni pravilna, saj morajo biti vsa gesla v kazalu razvidna tudi v zapisu in ni naloga kazala, da razširja ali dopolnjuje zapis. Če bi avtor ravnal tako, bi vsa zgoraj navedena gesla neposredno vodila v zapis Ms 819, v zapisu samem pa bi geslo imelo obliko kazalke na mesta, ki jih sedaj nakazuje kazalo. — In še nekaj drobnih pripomb: primerno bi bilo, da bi vpisa Ms 709 in Ms 956 imela enako značnico Blaznik Jožef; nesmotrno se zdi v kazalu povezovati z vodilkami tista gesla, ki vodijo v isti

zapis (npr. Dolinar Jožica); ker je bistvo vodilk, da so obojestranske, zato pogrešamo pri mnogih geslih vzvratne vodilke (npr. Cankar Francka); geslo »Spitz«, sicer na naslovnika, se nam ne zdi potrebno, ker zadostuje geslo na Albino Löffler; bolj potrebno bi se nam zdelo postaviti kazalko Jelovšek Zofka, ki se omenja v zapisih, kot kazalko Demetrovič Zofka, ki je v zapisih ni. In še tiskovna napaka, ki smo jo opazili v kazalu: geslo Šmihel spada k zapisu Ms 874 (ne 974).

Stanislav Kos

Das slowenische Bibliothekswesen. Zusammengestellt von Branko Berčič. Herausgegeben von Josef Stummvoll und Walter G. Wieser. Wien, Oesterreichisches Institut für Bibliotheksforschung, Dokumentations- und Informationswesen 1976. 95 str. 8°. Biblos-Schriften. Band 84.

Izredno mikavna, pomembna in dovolj reprezentativna publikacija, s katero je slovensko bibliotekarstvo prvič v svoji zgodovini v taki razsežnosti prestopilo državno mejo in je s temeljitim svojim prikazom namenjeno tujemu občinstvu in preko nemškega jezika tudi zainteresirani mednarodni javnosti. Sicer pa je knjiga separaten odtis iz dveh števil (3. in 4.) lanskega letnika (1975) strokovne avstrijske bibliotekarske revije Biblos, ki ga je njena redakcija izdala kot 84. zvezek svoje serije bibliotekarskih del pod naslovom Biblos-Schriften.

Knjigo uvajajo spremne besede, ki sta jih podpisala knjižničarska strokovnjaka, tudi pri nas dobro znani dr. Josef Stummvoll, upokojeni direktor avstrijske nacionalne biblioteke na Dunaju, in Walter G. Wieser. Izdajo knjige objektivno utemeljujeta s potrebo seznanjanja avstrijskih bibliotekarjev s stanjem

in napredkom knjižničarstva v sednih deželah in to z besedami, ki so polne odkritega, pristnega duha mednarodne solidarnosti in simpatije.

Avtorji publikacije so seveda izključno Slovenci, med katerimi naštetimo na sama znana imena nosilcev današnjega stanja in razvoja slovenskega bibliotekarstva: Branko Berčič, Jaro Dolar, Bruno Härtman, Janez Logar, Primož Ramovš, Branko Reisp, Miloš Rybář, Mara Šlajpah, Marijan Smolik in Ančka Korže-Strajnar, torej deset avtorjev desetih člankov, iz katerih knjiga sestoji in ki jih je odlično prevedel v nemščino dr. V. Bohinec. V njih je organično in pregledno zaobseženo celotno široko področje sodobnega slovenskega knjižničarstva.

Na čelu strokovnih člankov razpravlja Branko Berčič o *Povojnem razvoju knjižničarstva v Sloveniji*, v katerem pisec v jasni in nadvse koncizni obliki podaja sliko njegovega razvoja v zadnjih dobrih 25 letih. Najprej v časovnem razdelku do leta 1951 opiše katastrofalno usodo slovenskih knjižnic med drugo svetovno vojno, zlasti na področju po Nemcih okupiranega ozemlja, nato pa oriše vse ogromne napore za obnovo in novi cvetoči razvoj slovenskega knjižničarstva po desetletjih: 1951—1961 in 1961—1971, ki ju zaključí še z zadnjim razdobjem od 1971 do danes. Nato očrta pomoč, ki jo je bila deležna po vojni Narodna in univerzitetna knjižnica, tudi sama hudo prizadeta po vojni vihri, in ustanovitve desetih okrožnih študijskih knjižnic v nekaterih provincialnih (pri čemer pa je žal izpuščena Slovanska knjižnica, ki je bila 1946 ustanovljena kot okrožna študijska knjižnica za mesto Ljubljano in ljubljansko okrožje). Pri svojem razpravljanju se avtor izogiblje navajanju in naštevanju obsežnih statističnih podatkov, zato pa ves razvoj nakaže sintetično in izredno

pregledno ter poučno. V bistvu članek že sam na sebi podaja ob kratkem celotno podobo slovenskega knjižničarstva, pri čemer ga drugi avtorji knjige le analitično dopolnjujejo.

Jaro Dolar v članku *Od stanovske do nacionalne biblioteke* na kratko začrtuje razvoj ljubljanske Narodne in univerzitetne knjižnice od prvih začetkov v Trubarjevih časih in z njegovo daljnovidno pomočjo do današnjega dne, ko se je knjižnica razvila v središče strokovne dejavnosti in novih knjižničarskih pobud v Sloveniji. Janez Logar je v članku *Bibliografija v Sloveniji* podal izredno prepričljiv prikaz razvoja te dejavnosti na Slovenskem, navajajoč glavne zastopnike in njihove dosežke na področju bibliografije prav tako od prvih začetkov v Trubarjevi dobi do danes; pri tem pa svojih izvajanj ne preobremenjuje s citiranjem številnih avtorjev in naslovov njihovih del. To je zgleden in striktn pregled slovenske bibliografije, njenih tvorcev in opravljenih del. Miloš Rybář v članku *Strokovna izobrazba bibliotekarjev v Sloveniji* popisuje več ali manj težavno pot pri strokovnem izobraževanju bibliotekarskega kadra pri nas od začetnih sorazmerno kratkotrajnih poskusnih tečajev v letih 1947 in 1949 preko stalnih tečajev od leta 1951 dalje, dveh enoletnih šol (1957/58 in 1963/64) pa vse do leta 1964, ko se prenese sistematična izobrazba bibliotekarjev za nižje strokovne nazive na Pedagoško akademijo v Ljubljani, ker se ni mogla uresničiti davna upravičena želja, da se bibliotekarstvo kot predmet uvede v univerzitetni študij. Vrhu tega je NUK organizirala vsakoletne tečaje za pomoč kandidatom ne samo za nižje, temveč tudi za višje bibliotekarske nazive. Študij bibliotekarstva na univerzi pa še vedno ostaja ideal slovenskih knjižničarjev, ki živi še naprej v njihovi zavesti, ki se nekoč mora

izpolniti. Branko Reisp v svojem članku *Pomembni slovenski bibliotekarji* na kratko obdeluje vse glavne vrhove slovenskega knjižničarstva od Jerneja Kopitarja preko Matije Čopa, Franca Simoniča, Janka Šlebingerja, Avgusta Pirjevca, Melite Pivec-Steletove, in Pavla Kalana do Mirka Rupla v novejšem času. Označitev dela naštetih bibliotekarjev in njihov pomen za razvoj slovenskega bibliotekarstva so izdelane odlično, pri čemer je pohvalno to, da pri vsakem bibliotekarju poudari predvsem tisto, kar je prispeval novega in pomembnega za ta razvoj.

Mara Šlajpah v članku *Centralna tehniška knjižnica univerze v Ljubljani* poudari posebno vlogo te knjižnice za razvoj tehniških znanosti po osvoboditvi in njen veliki pomen za praktično aplikacijo teh znanosti pri gradnji nove družbe in nove države. V glavnih potezah je tu razloženo tudi delo za dokumentacijo in INDOK-službo sploh. Članek Bruna Hartmana *Visokošolska in študijska knjižnica v Mariboru* podaja razvoj današnje univerzitetne knjižnice v Mariboru od začetne interne strokovne domovinoznanstvene knjižnice Zgodovinskega društva preko uspešnih naporov odličnega bibliotekarja Janka Glazerja do današnjega njenega razmaha kot druge univerzitetne knjižnice v Sloveniji. Avtor opisuje tudi njeno usodo v času nemške okupacije, ko je bil njen knjižni fond razdeljen in raztepen po raznih krajih v Mariboru in Gradcu. Prve dni po koncu druge svetovne vojne je bila najvažnejša naloga mariborskih slovenskih izobražencev, da so nemudoma s kamioni prepeljali vsaj precejšen del teh knjig nazaj v Maribor, pri čemer ima dokaj zaslug zgodovinar Franjo Baš. V povojnem času se je Janku Glazerju kot direktorju knjižnice posrečilo, da je v glavnem zacelil rane, ki jih je knjižnici zadala vojna. Primož Ramovš v

članku *Biblioteka Slovenske akademije znanosti in umetnosti, njena zgodovina in struktura* predstavlja knjižnico akademije in njeno posebno organizacijo, ki jo je zahtevalo znanstveno delo po akademskih inštitutih. Poudarja tudi hitro in uspešno njeno rast od skromnih začetkov bivšega Društva za humanistične vede do povojnega časa, ko je zlasti z zamenjavo svojih publikacij z ogromnim številom znanstvenih institucij po svetu pomembno pomnožila in obogatila svoj fond, tako da je po važnosti postala druga znanstvena biblioteka v Ljubljani. Marijan Smolik v članku *Semeniška knjižnica v Ljubljani* podaja sliko edine izvirno ohranjene znanstvene biblioteke v Ljubljani, ki obstaja vse od ustanovitve Academiae operosorum (1693) dalje in se hrani še vedno v istih prostorih, v katerih je v 17. stoletju nastala. Daje edini primer slovenske baročne knjižnice kot institucije. Avtor v članku podaja pregled razvoja te knjižnice in razloži vse spremembe in preobrazbe, ki jih je knjižnica doživela skozi nekaj stoletij. V zadnjem članku z naslovom *Splošne javne knjižnice v Sloveniji* avtorica Ančka Korže-Strajnar natančno in z obsežno dokumentacijo ter statistiko razloži razvoj nekdanjih imenovanih ljudskih knjižnic pri nas, ki so prav tako kakor študijske in znanstvene doživle po drugi svetovni vojni svoj preporod in obnovo po hudih izgubah, ki so jih bile deležne med drugo vojno, ko je bil uničen zlasti na nemškem okupiranem teritoriju po večini ves knjižni fond in vsa oprema. V članku je tudi poudarjena vsa velika pomoč ljudskih oblasti pri prerodu ljudskega knjižničarstva pri nas, ki je zraslo iz povojnih ruševin največkrat na novo.

Skupna značilnost vseh člankov je ta, da so strokovno krepko podprti, dokumentirani in preverjeni, tako da širokemu svetu nedvomno

prikazujejo nepotvorjeno podobo današnjega stanja slovenskega bibliotekarstva. V tej podobi se kaže enakovredno bibliotekarstvu drugih evropskih držav, saj vneto in prizadevno sledi razvoju svoje stroke in vanjo uvaja sodobne metode dela, ki dvigajo inboljšajo njeno raven.

Ne bi bilo napačno, če bi se ti članki, spopolnjeni in prilagojeni našim razmeram, natisnili tudi v slovenščini v posebni knjigi, ki bi pri naših knjižničarjih utrjevala zavest o pravilno zastavljeni poti, hkrati pa vključevala vanjo kar dovolj bogato knjižničarsko tradicijo.

France Dobrovoljc

Bibliotekarz. Warszawa, 41(1974).

Zaradi precejšnje zamude v izhajanju (ali prihajanju v Ljubljano?) osrednjega glasila poljskih knjižničarjev lahko o letniku 1974 poročamo šele sedaj. Pred nami je dvanaest števil, od tega tri dvojne, s kot vedno zelo bogato in pestro vsebino, iz katere bomo posebej omenili tri skupine člankov, najznačilnejših za ta letnik: pogled v prihodnost poljskega knjižničarstva, vprašanje šolskih in vprašanje občinskih knjižnic.

J. Burakowski piše o knjigi, knjižnici in bralcih v Prognozi razvoja poljske kulture do leta 1990, ki jo je izdelala komisija, sestavljena je več kot sto znanstvenikov, sociologov ter teoretikov in praktikov kulture. Od 49 elaboratov so knjigi in knjižnicam posvečeni trije: J. Andukowicza Družbena razširjenost branja in bralne kulture ter J. Kołodziejske Glavne razvojne težnje sodobnega knjižničarstva v svetu in Sedanje stanje poljskega knjižničarstva. Prognoza predvideva dinamični razvoj kulture v prihodnjih letih; vloga tiskane besede, knjižnic in branja se ne bo zmanjšala, nasprotno,

predvideva se nadaljnji razvoj in povečanje sedanjega obsega. To temelji na naslednjih predpostavkah: 1. branje bo še nadalje eden glavnih virov informacije; 2. šole vseh stopenj so osnovane na besedi, tisku, pisanju in branju; 3. v sedanjem tipu umetniške kulture prevladuje literarna kultura; 4. socialistična kulturna politika teži in bo težila k uporabi tako tradicionalnih kot sodobnih komunikacijskih sredstev, ki bodo služila vsestranskemu razvoju osebnosti posameznika in kulturni aktivizaciji družbe. Prognoza predvideva, da bodo imele zaradi cene in omejenega števila izvodov izdanih knjig knjižnice še nadalje pomembno vlogo pri branju. Ob vsem pomenu, ki ga poljski knjižničarji tej prognozi pripisujejo, pa imajo nekatere pomisleke: premalo je v njej govora o konkretnih ekonomskih in organizacijskih ukrepih; tudi se v njej veliko več govori o drugih sredstvih množičnega obveščanja kot o knjigi.

Tudi S. Jeżyński v uvodniku Pred dnevi prosvete, kulture in tiska optimistično ugotavlja, da danes bere knjige neprimerno več ljudi kot nekdanj in da bo knjiga tudi v bodoče osnova izobraževanja. Knjiga ima pred drugimi sredstvi množičnega obveščanja to prednost, da utrjuje rezultate učenja, omogoča stalnost procesa učenja in ga podaljšuje prek dobe rednega šolanja; razširja obseg pridobljenega znanja in daje možnost za samostojno interpretacijo; branje vzbuja zanimanja, širi poglede in usmerja zmožnosti; prav tako je branje osnova za poskuse samostojnega razreševanja problemov, začenši od srednje šole; branje je, nazadnje, v visokih šolah nujni pogoj za študij. J. Wojciechowski piše o Programu razvoja branja in knjižnične dejavnosti v krakovskem vojvodstvu do